

7.2.2014

SIVA 2396 / 2013

Opetus- ja kulttuuriministeriö
PL 29
00023 VALTIONEUVOSTO

Opetus- ja kulttuuriministeriö

07.02.2014

Viitetieto

Lausuntopyyntö OKM/85/040/2012

no. / /

**LAUSUNTO OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖLLE LUKIOKOULUTUKSEN YLEISTEN
VALTAKUNNALLISTEN TAVOITTEIDEN SEKÄ TUNTIAJON UUDISTAMISTA
VALMISTELLEEN TYÖRYHMÄN EHDOTUKSISTA**

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt Järvenpään kaupungilta lausuntoa lukiokoulutuksen yleisten valtakunnallisten tavoitteiden sekä tuntiajon uudistamista valmistelleen työryhmän ehdotuksista. Pyydettyä lausuntonaan Järvenpään kaupunki esittää seuraavaa:

Yleistä

Työryhmän ehdotuksen sisältämät lukiokoulutuksen päämäärät ovat kannatettavia ja tuovat esille lukion opetussuunnitelmauudistuksen välttämättömyyden. *Tulevaisuuden yleissivistys edellyttää uudenlaisia tietoja ja taitoja, uudenlaisia tapoja oppia ja opiskella sekä valmiuksia pohtia ja ratkaista eettisiä kysymyksiä.*

Koska tulevaisuuden yleissivistyksessä korostuu aiempaa enemmän opiskelijan innostuneisuus ja sisäinen tiedonjano, tulee lukiokoulutuksen mahdollistaa entistä laajemmin valinnaisuuden ja joustavammat koulutuspolut.

Kaikille yhteiset opintokokonaisuudet reaaliaineissa ja matematiikassa sekä pakolliset eheyttävät teemaopinnot ovat ehdotuksen kenties innovatiivisin osuus. Pyrkimys kokonaisuuksien hallintaan sekä monipuolisten taitojen ja kriittisen ajattelun kehittämiseen on kannatettava. Oppiainerajat ylittävän ilmiöpohjaisen opetuksen toteuttaminen asettaa uusia haasteita opettajien osaamiselle ja siten opettajien koulutukselle ja täydennyskoulutukselle – mikä sinänsä voidaan nähdä myönteisenä seikkana. Ilmiöpohjainen opiskelu etenkin opintojen loppuvaiheessa tukisi tulevaisuuden työelämätaitoja ja sellaisten opintokokonaisuuksien määrä voisi olla ainakin B-vaihtoehdossa esitetyllä tasolla (2+3).

Valtakunnallisista tavoitteista

Tulevaisuuden yleissivistyksessä korostuu opiskelutaidot ja -valmiudet ja niiden monipuolinen kehittäminen. On myös selvää, että tieteen ja teknologisen kehityksen myötä tiedon määrän kasvu jatkuu huimana. Lukiokoulutuksen uudistamisen tavoitteena tulee olla tiedon kriittinen arviointi ja soveltaminen sekä opiskeltavien sisältöjen pirstaleisuuden karsiminen. Tämä ei toteudu ellei myös ylioppilastutkinossa siirrytä pois nykyisenkaltaisesta ainesidonnaisuudesta. Lähtökohtaisesti ny-

7.2.2014

SIVA 2396 / 2013

kyinen tuntijako tarjoaa opiskelijalle huomattavaa valinnaisuutta, mutta todellisuudessa ylioppilastutkinto säädöksillään kaventaa tätä. Käytännössä monissa aineissa valtakunnalliset syventävät kurssit ovat pakollisia, koska ylioppilastutkinto pohjaa kyseisiin kursseihin.

Järvenpään kaupunki ilmaisee huolensa siitä, että samanaikaisesti on käynnissä useita toisiinsa kytkeytyviä ja eri kautta eteneviä uudistuksia. Toivomme, että lukion päättökokeiden ja ylioppilastutkinnon sekä jatko-opintojen valintaperusteiden uudistamisessa tulee riittävässä määrin huomioiduksi muutokset lukiokoulutuksen tavoitteissa ja tuntijaossa.

Valtakunnallisesta tuntijaosta

Tarkasteltaessa esitettyjä lukiokoulutuksen tavoitteita, työryhmältä olisi odottanut vieläkin rohkeampaa uudistusta tuntijakoon. Esitetyissä vaihtoehtoissa on pyritty lisäämään opiskelijan valinnaisuutta, mutta eräiltä osin se vaikuttaa jäävän näennäiseksi. A-vaihtoehdossakin 1/3 koko oppimäärästä on sidottu kieliin ja matemaatiikkaan.

Esitetyistä malleista mikään ei ole sellaisinaan kannatettava. Kuitenkin lukion nykyiseen tuntijakoon tulisi lisätä valinnaisuutta, jotta opiskelijoilla olisi paremmat edellytykset suunnata opintoja urasuunnitelmiansa mukaan. Valinnaisuutta lisäämällä mahdollistettaisiin paremmat edellytykset myös valinnaisten kielten opiskeluun, jota nykyinen tuntijako ei tue. Kielten tuntijaon väljentäminen olisi yksi ratkaisu valinnaisuuden lisäämiseksi ja tällöin päättökokeiden laajuus A ja B -kielten osalta tulisi tarkastella uudelleen.

Tavoitteista käsin olisi myös perusteltua uudistaa tai ainakin keskustella yhteisen katsomuksellisen opintokokonaisuuden luomisesta ja irrottaa opetukseen osallistumisen oikeus ja velvollisuus uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumisesta. Voimme liittyä Suomen uskonnonopettajain liiton näkemykseen, että uskontoihin liittyvä yleissivistys on jatkossakin globaali kansalaistaito. Jokaisen lukio-opiskelijan tulisi saada katsomuksellisesta taustastaan riippumatta monipuoliset, tieteelliseen tutkimukseen perustuvat uskontoihin, katsomuksiin ja etiikkaan liittyvät tiedot ja taidot. Yhteiset ilmiöpohjaiset opinnot tukisivat hyvin tätä tavoitetta.

Ilmiöpohjaiset opintokokonaisuudet voisivat olla esimerkiksi nuoren kasvuun ja hyvinvointiin liittyvä psykologian, terveystiedon ja elämäntutkimustiedon opintokokonaisuus tai kulttuurisia ja katsomuksellisia ilmiöitä luotaava historian, yhteiskuntaopin, uskonnon ja maantiedon kokonaisuus. Ilmiöpohjaisten opintojen kehittämistä voisi edistää keskustelu uskonnon, elämäntutkimustiedon, terveystiedon ja valinnaisten kielten uudesta tuntijaosta.

Huomionarvoista on, että kaikkiin kolmeen esitettyyn vaihtoehtoon sisältyy kolmen (3) luonnontieteellisen kurssin lisäys minimioppimäärässä verrattuna nykyiseen luonnontieteellisten opintojen määrään so. kurssien määrä kasvaa seitsemästä kymmeneen. Vastaavasti humanistis-yhteiskunnallisten ja katsomuksellisten oppiaineiden minimioppimäärä laskee yhdellä (1) kurssilla (yhdestätoista kymmeneen) nykyisestä. Kaikissa malleissa edellytetään siis vähintään 20 reaaliaineen kurssin opiskelua, kun nykyisen se on 18 kurssia. Tämä havainto hämmentää, koska tämän ratkaisun perusteita ei ole kyllin selvästi tuotu esiin.

Tuntijakouudistuksessa tulisi hyödyntää esitettyä paremmin jo saatuja kokemuksia erityisen koulutustehtävän saaneiden lukioiden tuntijaosta. Näissä lukioissa opiskelijat ovat tietyin edellytyksin oikeutettuja vähentämään pakollisten kurssien määrästä kahdeksan (8) kurssia. Selvityksestä ei käy ilmi, että tämä käytäntö olisi muodostunut uhkaksi opiskelijoiden yleissivistykselle.

Valtakunnallisen tuntijaon tulee olla sen verran väljä, että poistuu tarve erityisen koulutehtävän saaneiden lukioiden tuntijakoon. Olemme laatineet luonnoksen pakollisten kurssien kokonaisuudesta, joka kenties voisi olla pohjana vastaiselle kehittämistyölle:

LUKION TUNTIJAKO: PAKOLLISET KURSSIT**Oppiaine****Pakolliset kurssit**

Kieli ja kommunikaatio-opinnot	
Aldinkieli ja kirjallisuus	6
A - kieli	6
B - kieli	5
Matematiikka 1)	
Pitkä	10
Lyhyt	6
Luonnontieteelliset opinnot	
Biologia	1
Fysiikka	1
Kemia	1
Maantiede	1
Terveystieto	1
Humanistis-yhteiskuntatieteelliset opinnot	
Filosofia	1
Historia	1
Psykologia	1
Uskonto/elämäkatsomustieto	1
Yhteiskuntaoppi	1
Taito- ja taideaineet	
Musikki	1
Kuvataide	1
Liikunta	2
Opinto-ohjaus	1
Pakolliset teemaopinnot	3
Kaikille yhteiset opinnot	41/45

1) Ensimmäinen kurssi voi olla yhteinen pitkän ja lyhyen matematiikan lukijoille

Syventäviä valtakunnall. kursseja väh.

18

Yleissivistys tulee turvata tarkkaan harkituilla pakollisilla oppiainekohtaisilla kursseilla, jotka painottuisivat ensimmäiseen opiskeluvuoteen. Kahtena seuraavana opiskeluvuonna valtakunnallisen tuntijaon väljyyttä ja opiskelijoiden valinnaisuutta tulee lisätä.

7.2.2014

SIVA 2396 / 2013

Koska tavoitteena on nopeuttaa opiskelijoiden siirtymistä jatko-opintoihin, niin omalle urasuunnittelulle tulee olla tilaa lukiossa ja sitä voidaan tukea suuntaamalla opinto-ohjauksen lisäresursseja henkilökohtaiseen ohjaukseen (asetusehdotuksessa esitetty toinen kurssi eli nykyinen syventävä suunnataan henkilökohtaiseen ohjaukseen). Liikunnan kahden pakollisen kurssin ajallinen hajauttaminen eri vuosille onnistuu ilman, että lisätään yksi pakollinen kurssi.

Lausunnon keskeinen sisältö

Järvenpään kaupunki esittää lausuntonaan, että:

- Valtakunnallisen tuntijaon tulee olla koulutuksen järjestäjän näkökulmasta kokonaistaloudellisesti neutraali vaihtoehto.
- Lukion päättökokeiden ja ylioppilastutkinnon sekä jatko-opintojen valintaperusteiden uudistamisessa tulee huomioida muutokset lukiokoulutuksen tavoitteissa ja tuntijaossa.
- Tuntijakouudistuksessa tulisi hyödyntää esitettyä paremmin jo saatuja kokemuksia erityisen koulutustehtävän saaneiden lukioiden tuntijaosta. Valtakunnallisen tuntijaon tulee olla sen verran väljä, että poistuu tarve erityisen koulutustehtävän saaneiden lukioiden tuntijakoon.
- Esitetyistä malleista mikään ei ole sellaisinaan kannatettava.
- Yleissivistys tulee turvata tarkkaan harkituilla pakollisilla oppiainekohtaisilla kursseilla, jotka painottuisivat ensimmäiseen opiskeluvuoteen. Kahtena seuraavana opiskeluvuonna valtakunnallisen tuntijaon väljyyttä ja opiskelijoiden valinnaisuutta tulee lisätä, jotta opiskelijoilla olisi paremmat edellytykset suunnata opintoja urasuunnitelmiensa mukaan.
- Valinnaisuutta voidaan lisätä esimerkiksi lieventämällä ylioppilastutkinnon ainesidonnaisuutta, väljentämällä kielten tuntijakoa ja valtakunnallisten syventävien kurssien pakollisuutta reaaliaineissa sekä muodostamalla ilmiöpohjaisia opintokokonaisuuksia.
- Opiskelijoiden siirtymistä jatko-opintoihin ja yksilöllistä urasuunnittelua voidaan tukea suuntaamalla opinto-ohjauksen lisäresursseja henkilökohtaiseen ohjaukseen.

JÄRVENPÄÄN KAUPUNKI

Jari Lausvaara
Koulutusjohtaja